

Contemporary Conundrums

Wikipedia, Rennet

Rennet is a substance used to coagulate milk, causing it to separate into solids (curds) and liquid (whey).... The chief use of rennet is in the making of cheese and junket.

The most common source of rennet is the abomasum (fourth stomach) of slaughtered, milk-fed new-born cow calves or other young ruminants such as camels or goats. Traditionally rennet was prepared by washing and salting the stomachs of animals shortly after slaughter. The rennet was then hung up and dried until needed.

Many plants have coagulating properties. Some examples include fig tree bark, nettles, thistles, and mallow. Commercial vegetable rennets usually contain rennet from the mold *Mucor miehei*. Rennet from thistle or *cynara* is used in traditional cheese production throughout the Mediterranean.

1 משנה מסכת חולין פרק ח:ח

קבת נכרי ושל נבלה הרי זו אסורה המעמיד בעור של קבה כשרה אם יש בנותן טעם הרי זו אסורה....

2 חידושי הרשב"א מסכת חולין דף קטז עמוד א

ותמיהא לי מאי קמ"ל פשיטא דבשר בחלב בנתינת טעם אסור, ושמה הא קמ"ל דדוקא אם יש בה בנו"ט אסור ומשום בשר בחלב הא אין בו בנו"ט מותר דאע"ג דמעמיד הוא בשר בחלב בטעמא תלא ל"י רחמנא כדאמר רבא לעיל דרך בישול אסרה תורה משא"כ במעמיד בעור נבלה דאזלינן בתר מעמיד ואע"ג דלית ביה נותן טעם רואין אותו כאלו הנבלה קיימת בעין.

3 תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כט עמוד ב

אמר ר' יהודה שאל ר' ישמעאל את רבי יהושע כשהיו מהלכין בדרך אמר לו מפני מה אסרו גבינות עובדי כוכבים אמר לו מפני שמעמידין אותה בקיבה של נבילה

4 חידושי הר"ן שם

טעמא דנקט עור קיבת נבלה משום דמאחר שהוא בעצמו אסור כיון דאוקומי אוקים לא בטיל אבל עור קיבת כשרה מאחר שהוא מותר בפני עצמו ולית ביה איסורא אלא משום חיבורו עם החלב ליכא למימר הכי דכל אימת דלא יהיב טעמא לאו בשר בחלב הוא אלא האי באפיה קאי והאי באפיה קאי

5 שולחן ערוך יורה דעה סימן פז סעיף יא

אם העמיד גבינה בעור קיבת כשרה, יש בה טעם בשר, אסורה. ואם לאו, מותרת. אבל המעמיד בעור קיבת נבלה, וטריפה, ובהמה טמאה, אסור בכל שהוא. הגה: משום דדבר האסור בעצמו, ומעמיד, אפילו באלף לא בטיל (כ"כ ב"י לדעת הרשב"א והר"ן).

6 ש"ך שם

יש בה טעם בשר - כלומר כשאין בגבינה ס' נגד העור....

אבל המעמיד בעור קיבת נבילה - החילוק בזה כתבו הפוסקים דעור קיבת כשירה מאחר שהוא מותר בפני עצמו ולית ביה איסור אלא משום חברו עם הגבינה כל אימת דלא יהיב טעמא לאו בשר בחלב הוא אלא האי באפיה קאי

How can cheese be kosher?

Sources prepared by Rabbi Harvey Belovski

7 תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כט עמוד ב

מתני' אלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה.... אמר ר' יהודה שאל ר' ישמעאל את רבי יהושע כשהיו מהלכין בדרך אמר לו מפני מה אסרו גבינות עובדי כוכבים אמר לו מפני שמעמידין אותה בקיבה של נבילה....

8 תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף לה עמוד א

אמר עולא ואיתימא רב שמואל בר אבא גזרה חדשה היא ואין מפקפקין בה מאי גזירתא אר"ש בן פזי אמר ריב"ל משום ניקור ולימא ליה משום ניקור כדעולא דאמר עולא כי גזרי גזירתא במערבא לא מגלו טעמא עד תריסר ירחי שתא דלמא איכא איניש דלא ס"ל ואתי לזלולי בה מגדף בה ר' ירמיה אלא מעתה יבשה תשתרי ישן תשתרי דא"ר חנינא יבש מותר אין מניחו ליבש ישן מותר אין מניחו לישן א"ר חנינא לפי שא"א לה בלא צחצוחי חלב ושמואל אמר מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבילה

9 רש"י שם

יבש מותר - כל גילוי שיבש מותר דארס של נחש אילו היה שם לא היה מניחו ליבש. ישן מותר וכו' - יין ושכר שנתגלו כשהם חדשים והמתין להם עד שנתיישנו מותר דאי היה בו ארס של נחש לא היה מניחו ליישן.

לפי שא"א לגבינה בלא צחצוחי חלב - בין גומא של גבינה נשאר מן החלב וחלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו אסור דלמא עריב ביה חלב טמא וחלב טמא אינו עומד ואם עירב טמא בטהור הטמא נשאר עם נסיובי דחלבא הטהור שקורין מישג"א וחלב טמא אסור מן התורה ובבכורות (דף ו:י) ילפינן לה ויש לחוש שבגומות נשאר ממנו.

בעור קיבת נבלה - ועור לאו פירשא הוא ואסור.

10 רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ג הלכה יג

בימי חכמי משנה גזרו על גבינת העכו"ם ואסרום מפני שמעמידין אותה בעור קיבה של שחיתתן שהיא נבלה, ואם תאמר והלא עור הקיבה דבר קטן הוא עד מאד בחלב שעמד בו ולמה לא יבטל במיעוטו, מפני שהוא המעמיד הגבינה, והואיל ודבר האסור הוא שהעמיד הרי הכל אסור

11 אנציקלופדיה תלמודית כרך ה, גבינת גויים [טור פד]

אף להלכה נחלקו ראשונים. יש פוסקים שהטעם הוא מפני שמעמידים בעור קיבת נבלה ודבר המעמיד לא בטל. ויש סוברים שאין לאסור משום כך, שלדעתם הוא בטל בששים, אף על פי שהוא דבר המעמיד, או מפני שיש שם ספק ספיקא, ספק יש בו נסיוב של חלב, וספק אם העמידה בעור קיבה. ויש פוסקים שהטעם הוא משום גילוי. ולפיכך בזמן הזה שאין נחשים מצויים ואין לחוש משום גילוי אין טעם לאסור גבינת עכו"ם, ואע"פ שכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו, מכל מקום כאן אינו צריך, שהרי לא אסרו בתחילה אלא במקום שהנחשים מצויים, ואף מטעם שמא עירב חלב טמא בגבינה אין לחוש, שהרי אין העכו"ם שוטים לערב בו חלב טמא מאחר שאינו מעמיד. ויש סוברים שאין להקל בגבינת עכו"ם בזמן הזה משום כך, שאף על פי שטעם האיסור הוא משום גילוי, מכל מקום האיסור נגזר במנין וצריך מנין [טור פח] אחר להתירו אף על פי שבטל הטעם. ואף על פי שאנו נוהגים היתר במים מגולים, לפי שאין שם טעם אלא משום גילוי בלבד, ואם יתירו במקום שאין נחשים לא יתירו במקום שיש נחשים, אבל בגבינה שיש שם טעמים אחרים, אם יתירו במקום שאין נחשים יבואו להתיר אף במקום שיש נחשים, ויאמרו שטעם האיסור אינו משום גילוי כלל אלא מטעם אחר, ובמקום שלא יהיה שייך אותו הטעם לא יחוש לאיסור גילוי בזה, או שמים מגולים לא נאסרו במנין, לפיכך אין צריך מנין להתיר, אבל גבינת עכו"ם נאסרה במנין. ויש פוסקים שיש לחוש בגבינת עכו"ם גם מפני הטעמים האחרים שאמרו חכמים, מפני שמחליקים פניה בשומן חזיר, או מפני שאי

12 רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ג הלכה יד

גבינה שמעמידין אותה העכו"ם בעשבים או במי פירות כגון שרף התאנים והרי הן ניכרין בגבינה הוורו מקצת הגאונים שהיא אסורה שכבר גזרו על כל גבינת העכו"ם בין שהעמידוה בדבר אסור בין שהעמידוה בדבר המותר גזירה משום שמעמידין אותה בדבר האסור.

13 שו"ת הרשב"א חלק ד סימן קו

וגבינה של כותים, לא ידעתי טעם המתירים לכם. בלתי אם יטעו בטעם שנאמר עליה בגמרא (ע"ז, כ"ט ע"ב): שהוא מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה. ויאמרו הטועי' האלה: כי עכשיו שאנו בקיאים בהם שאין מעמידין אותם אלא בעשב ידוע, בטל הטעם ונסתלק האיסור. וזה טעות בידם. מפני שאיסור גבינה של כותים נעשה במנין החכמים אור עולם רבותי' הקדושים. וכל דבר שנאסר במנין, אף על פי שבטל טעם האיסור, אין אדם רשאי לבטלו ואפי' אם נמנו עליו ב"ד אחריהם, אין ב"ד רשאי לבטלו, אלא א"כ הב"ד האחרון גדול מן הראשון בחכמה ובמנין. כמ"ש בע"ז בפרק אין מעמידין (ל"ו ע"א). ועוד: כי באיסור גבינה, כבר נאמר טעם אחר (שם /עבודה זרה/ ל"ה ע"א): מפני תערובת חלב טמא, שנשארו בין נקבי הגבינה בתוכה.

14 תוספות מסכת עבודה זרה דף לה עמוד א

ודאי אין הטעם אלא משום נקור ואנו שאין נחשים מצוין בינינו אין לחוש משום גלוי ואין לומר דדבר שבמנין הוא וצריך מנין אחר להתירו כי ודאי הוא כשאסרו תחלה לא אסרו אלא במקום שהנחשים מצוין כמו שאפרש לקמן גבי יין נסך (דף נז: ד"ה לאפוקי) וגם בהרבה מקומות יש שאוכלים אותם מפני שמעמידין אותם בפרחים וגם גאוני נרבונא התירו אותם במקומן מטעם שמעמידין אותם בפרחים

15 בית יוסף יורה דעה סימן קטו

ומכאן תשובה לבני איטלי"א שנוהגין היתר בגבינות הגוים מפני שמעמידין אותם בפרחים ולא מצאו ידיהם ורגליהם שאפילו לדברי רבינו תם שפסק הלכה כרבי יהושע בן לוי דאמר דטעמא דאיסור גבינות הגוים הוא משום גילוי כבר כתבתי בשם סמ"ג וסמ"ק דאע"ג דאין נוהג בינינו איסור גילוי במשקים מכל מקום איסור גבינות במקומו.... מכל מקום אפשר דלא למעשה אמרו כן אלא להוראה וכן מוכיח תחלת דבריהם שכתבו אומר רבינו תם כי עכשיו לא מצינו טעם פשוט לאיסור בגבינות הגוים ואע"פ שכתבו שבהרבה מקומות אוכלים אותם מפני שמעמידין אותם בפרחים וגם גאוני נרבונא התירו אותם במקומם מזה הטעם אין זה כדאי להתירם עליו דהנך גאוני הוו סברי דהלכה כמ"ד דטעמא הוי מפני שמעמידים בעור קבת נבלה ולא חיישי לאינך טעמי אבל לרבינו תם דסבר דהלכה כרבי יהושע בן לוי דאמר דטעמא הוי משום גילוי איכא למימר דהשתא נמי אסור כדכתב בסמ"ק וכל שכן במקום שהרמב"ם והרשב"א שהם עמודי עולם אוסרים וגם כי בכל שאר מקומות ישראל ששמענו שמעם נוהגים לאסור ואינם מבחינים בין מעמידים בפרחים למעמידים בקבה שאסור לפרוש מכלל ישראל ולפרוץ גדרן של ישראל קדושים אשר גדרו אבות העולם חכמי משנה ע"ה:

16 שולחן ערוך יורה דעה סימן קטו סעיף ב

גבינות העובדי כוכבים, אסרום מפני שמעמידים אותם בעור קיבת שחיטתם שהיא נבלה. ואפילו העמידוהו בעשבים, אסורה. הגה: וכן המנהג, ואין לפרוץ גדר (ב"י), אם לא במקום שנהגו בהם היתר מקדמונים.

17 ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה סימן קטו סעיף ב

ואפי' העמידוהו בעשבים אסורה - שכבר גזרו על כל גבינות העובדי כוכבים בין העמידוהו בדבר האיסור בין העמידוהו בדבר המותר: הרמב"ם והפוסקים ועיין בפוסקים שכתבו עוד טעמים אחרים לזה ע"ש:

Contemporary Conundrums

How can cheese be kosher?
Sources prepared by Rabbi Harvey Belovski